

Coğrafya Eğitimi ve Arazi alışmaları

Doç. Dr. Onur ÇALIŞKAN

5. Baskı

Doç. Dr. Onur ÇALIŞKAN

COĞRAFYA EĞİTİMİ VE ARAZİ ÇALIŞMALARI

ISBN 978-605-318-039-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Şubat 2015, Ankara

5. Baskı: Nisan 2022, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler

Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin

Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

“Bilgi iktidardır.”

Francis Bacon, 1597.

İnsanoğlu var oluşundan bu güne çevresindeki nesnelere anlama ve yorumlama çabası içine girmiştir. Bu çabanın sonunda çağımızın bilim ve teknolojileri doğmuştur. İster kendini cennetten kovularak yeryüzüne ‘atılmış’, isterse doğal seleksiyonun bir sonucu olarak evrimleşmiş kabul etsin, her insan nedenselliğini tam olarak anlayamadığı bir ortam içinde var olur. Var olduğu bu ortamın sonsuz uzaydan, yerküre çekirdeğine kadar anlaşılması sürecinde geçmişten günümüze elde edilen bilgi, birikim ve deneyler ortaya bilim adı verilen kuramlar bütününe çıkarmıştır.

Bilim açıklamak, anlamak ve anlamlandırmakla ilgili olduğu kadar ihtiyaçla da ilgilidir. İnsanların ihtiyaçları entelektüel çalışmaların temelindeki güdülenmeler sıralamasının başında gelir. Yemek, içmek, hayatta kalmak ve neslin devamını sağlamak gibi temel ihtiyaçlardan entelektüel gerekliliklere kadar insan hayatının farklı alanlarında duran ihtiyaçlar bilimsel gelişmenin motorudur. Bilim bu ihtiyaçların tamamını istenen düzeyde karşılamıyor olsa bile kısa zamanda uzun mesafelerin kat edildiği görülmektedir. Çoğu zaman hayal gücünün birer ürünü olan kuramlardan, fizik kanunlarına dayanan ‘görecelilik’ kuramlarına kadar geçen zaman sadece birkaç binyıldır. Galileo’nun (1564-1642) Pizza Kulesi’nden aşağı attığı kütlelerin aynı anda yere düşmesi gibi deneylerin gerçekleştirilmesi ise yüzyıllarla ifade edilebilecek gelişmelerdir. Bundan birkaç yüzyıl önce yaşadığımız gezegenin evrenin merkezi olduğu ve Güneş’in Dünya etrafında döndüğü düşünülürken günümüzde sonsuz uzayda küçük bir toz zerresi üzerinde yaşadığımız anlaşılıştır. Yolun henüz başında olması bilimin açıklayıcılığı ve yol göstericiliğinin yerine başka olguların konulmasını gerektirmez. Bütün insanlığın bugününü ve geleceğini biçimlendiren yegâne araç bilimdir.

Coğrafya yaşadığımız yeryüzünü konu alan bilimlerin başında gelir. İnsanın doğayla olan etkileşimini açıklamaya çalışır. Coğrafya içinde insanın yaşadığı ortamı yorumlamayı sağlar. Bu sayede yaşam tarz ve ufkunu belirleyen temel bazı bilgiler coğrafi yöntemler kullanarak elde edilmektedir. Coğrafya kendiliğinden var olduğu varsayılan pek çok olgunun açıklanmasına yol açmış ve bu sayede bilimsel gelişimine katkılarından dolayı varlığını sürekli kılmıştır. İnsan ve mekân arasındaki etkileşim coğrafyayı temel bilimlerden biri haline getirmiş ve ilköğretimden itibaren öğretilmesi sonucunu doğurmuştur.

İnsan ve mekân arasındaki etkileşim ve ilişkiler tarihin belli bir evresinde insanlığın temel ihtiyaçlarından biri olarak karşımıza çıkar. Avcı, toplayıcı insan topluluklarında yaşam alanlarının seçimi, avlakların belirlenmesi, doğal bitki örtüsünün yapısı, önemli göç yolları ve geçitleri, kısacası yaşamı sürdürmek için gerekli bütün bilgi, birikim, deneyim ve bilişsel donanımlar topluluğun her bireyi için gereklidir. Zamanın bu diliminde, güncel yaşamın her alanında coğrafi bilgiler vazgeçilemez ihtiyaçlar olarak var olmaktadır. Bilginin kendisi kadar öğretilmesi de dirimsel bir öneme sahiptir.

Zamanın akışının bir yerlerinde bilginin aktarımı, çoğaltılması ve paylaşılması için özel yöntem ve teknikler ortaya çıkmış, yaratılmıştır. Doğal güçler ve süreçler karşısında 'nesne' durumunda olan insanoğlu, giderek söz sahibi olmaya, yaşadığı ortamdaki etkilendiği kadar ekilemeye de başlamıştır. Bahsi geçen bu özne nesne ilişkisi birçok felsefi kuramın ilgisini çekmiştir. Doğa karşısında insanoğlunun var oluş ve duruş probleminin temelinde doğanın kendisinin nasıl algılandığı, anlaşıldığı, yorumlandığı ve aktarıldığı yatmaktadır. Doğa karşısında zavallı bir nesne durumundan, doğanın hâkimi durumuna geçiş, beraberinde olumsuz sonuçları da getirmiştir. Yaşadığı ortamı kirletmek, zehirlemek, dönüşü olmayan hasarlar vermek insanların da zararına olmuştur. Bu durum çevre dostu, ekolojik yaklaşımların doğmasına ve doğayı merkeze alan uygulamaların giderek daha çok taraftar bulmasını sağlamıştır. 'Yabanıl doğa ve onun karanlık güçleri ile mücadele' kavramı, yerini 'sürdürülebilir kalkınma' düşüncesine bırakmıştır. 'Doğaya boyun eğdirmeye' eylem ve söylemlerinin yerini 'doğayla barışık yaşama' anlayışı almıştır. Dolayısıyla insanoğlunun anlayışındaki bu değişim bilimden sanata, sağlıktan eğitime hayatın her alanındaki değişimlere de ön ayak olmuştur. 'Yabanıllık', 'barbarlık' ve 'uygarlık' aşamalarını hızlıca tüketen insanlık farklı bir aşamanın eşliğinde durduğunun bilincine varmıştır. Varılan bu aşamanın gerçekleri insanlığı bir yol ayrımına eşliğine getirmiştir. Ya tüm insanlığın ve yarattığı uygarlığın top yekûn imhası ya da bilimsel gerçekliklerin yol göstericiliğinde doğayla uyum içinde yaşama olasılığı.

Coğrafyacı doğası gereği hem doğal hem de beşeri ortamın bilincinde olan, anlayan, yorumlayan ve açıklayandır. Bir görüngünün nerede olduğunu, neden orada olduğunu, neden ve nasıl olduğunu, neye benzediğini ve tüm bunların insanlık ve doğal ortam için faydalı bir şekilde nasıl yönetilebileceğini bilmek coğrafyacının temel varoluş sebebidir ve bu bilginin bir sonraki kuşağa aktarılması gerekir. Burada coğrafya eğitimi ve öğretiminin önemi ortaya çıkar.

Coğrafya eğitiminin önemli ve vazgeçilmez bir parçası olan arazi çalışmaları üzerine odaklanan bu kitabın birinci bölümünde genel geçer bir takım sorulara yanıtlar aranmaktadır. 'Eğitim nedir', 'coğrafya eğitimi nedir, neden gereklidir' gibi

soruların cevaplarıyla birlikte, coğrafya eğitiminin zaman içinde nasıl bir evrim geçirdiği ve günümüzde coğrafya eğitiminin temel hedefinin ne olduğu irdelenmektedir. Burada yapılmak istenen coğrafya biliminin tarihini tüm ayrıntılarıyla incelemek değil, belli başlı kırılma noktalarını ve/veya sıçramaları belirlemektir.

İkinci bölümde ise araştırmada geçen kavramlar ve terimler hakkında kısa bilgiler verilerek, eğitim, öğretim coğrafya eğitimi ve öğretim yöntemlerinden ne anlaşıldığı ortaya konulmaktadır. Arazi çalışmaları yönteminin dünyada ve Türkiye’de nasıl algılandığı ve uygulandığına ışık tutulmaktadır.

Kitabın üçüncü bölümünde arazi çalışmaları bütünlüklü bir şekilde değerlendirilmektedir. Arazi çalışmaları türleri ve bunların aşamaları ele alınmaktadır. Arazi çalışmalarının kalıcı ve etkin bir öğrenmeyi tetiklemesi için gerekenler ortaya konulmaktadır. İlköğretimden yükseköğretime kadar coğrafya eğitiminde kullanılacak etkili yöntemlerden biri olarak arazi çalışmalarında dikkat edilmesi gerekenlerin altı çizilmektedir. Sanal arazi gezileri, arazi çalışmalarında sağlık ve güvenlik riskleri gibi ayrıntılar konusunda da analizlere yer verilmektedir. Arazi çalışmalarının geçmişten günümüze durumu ve geleceği hakkındaki projeksiyonlara da yer verilmektedir.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında birçok insanın katkısı ve emeği bulunmaktadır. Engin bilgi ve birikimlerinden yararlandığım Sayın Prof. Dr. Necla TÜRKOĞLU’na, Sayın Prof. Dr. İhsan ÇİÇEK’e , Sayın Prof. Dr. Gürcan GÜRGEN’e teşekkürü bir borç bilirim. Özellikle sabırlı, özverili çalışmasıyla kitabın redaksiyonuna emek veren, bilimsel olduğu kadar kolay okunabilir bir çalışma olmasında önemli katkısı bulunan, şahane insan Asuman ATAKUL FIRTINA’ya sonsuz şükranlarımı sunarım. Çalışmanın başından sonuna kadar sevgisi, ilgisi ve bilgisiyle yanımda olan eşim Aylin ÇALIŞKAN’a ve kitabın yayınlanmasında emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Onur ÇALIŞKAN

Ankara, 2015

*Hayatımın anlamı, mutluluk kaynağım,
biricik eşim
Aylin ÇALIŞKAN'A*

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi

BÖLÜM I

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Coğrafya ve Coğrafya Eğitiminin Tarihi Gelişimi.....	3
1.2. Coğrafya Eğitiminin Hedefleri.....	19

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	25
2.1. Temel Kavramlar.....	26
2.2. Coğrafya Eğitim ve Öğretimi.....	28
2.3. Coğrafya Eğitiminde Kullanılan Öğretim Yöntemleri.....	37
2.3.1. Genel Öğretim Yöntemleri.....	38
2.3.2. Arazi Çalışmaları.....	44
KAYNAKÇA.....	46

BÖLÜM III

3. COĞRAFYA EĞİTİMİNDE ARAZİ ÇALIŞMALARI.....	49
3.1. Coğrafya Eğitiminde Arazi Çalışmalarının Rolü ve Önemi.....	53
3.2. Arazi Çalışmaları Türleri.....	54
3.2.1. Gözleme Dayalı Arazi Çalışmaları.....	57
3.2.2. Katılımcı Arazi Çalışmaları.....	60
3.2.3. Stajyerlik veya Uygulamalı Öğrenme Temelli Arazi Çalışmaları.....	62
3.3. Arazi Çalışmalarının Uygulanması.....	64
3.3.1. Hazırlık ve Bilgilendirme.....	64
3.3.2. Arazide Öğrenme ve Öğretme: Faaliyete Katılma, Sonuçlar ve Yorumlar.....	74
3.3.3. Arazi Dönüşü Bilgilendirme.....	77
3.3.4. Geri Bildirim (Dönütler).....	78
3.3.5. Arazi Çalışmalarında Sonuçlarının Sunulması ve Değerlendirilmesi.....	79

3.4. Arazi Çalışmalarının Hedefleri	83
3.5. Farklı Öğrenme ve Öğretme Metotlarına Öğrencilerin Karşılıkları	85
3.6. Coğrafi Arazi Çalışmalarında Güncel Soru ve Sorunlar	89
3.6.1. Arazide Öğretme Yöntemlerinin Seçimi ve Etkinlikleriyle İlgili Sorunlar	89
3.6.2. Arazi Çalışmaları Öğretiminde İlerleme İhtiyacı ve Değeri	90
3.6.3. Arazi Çalışmalarında Artan Öğrenci Sayılarının Neden Olduğu Sorunlar	91
3.6.4. Arazi Çalışmaları Öğretiminde Kullanılan Yöntemlerin Sorunları	91
3.6.5. Arazi Çalışmalarının Finansman Sorunları	92
3.6.6. Arazi Çalışmaları Planlama ve Düzenlemedeki Cinsiyet Sorunları	93
3.6.7. Proje Temelli Arazi Çalışmaları ve Tez Arasındaki Bağlantılar	94
3.6.8. Arazi Çalışmalarının Sonuçlarını Değerlendirmede Karşılaşılan Sorunlar	95
3.7. Sanal Gerçekliğin Arazi Çalışmalarında Kullanım Potansiyeli	95
3.7.1. Sanal Arazi Gezilerinin Özellikleri	97
3.7.2. Sanal Arazi Gezilerinin Potansiyel ve Sınırlılıkları	99
3.7.3. Sanal Arazi Çalışması Hakkındaki Tartışmalar	103
KAYNAKÇA	105
SÖZLÜK	124

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Öğrenme kuramları (Babadoğan, 1991; Senemoğlu, 2007).....	32
Tablo 2. Öğretim kuramları (Babadoğan, 1991; Senemoğlu, 2007).....	33
Tablo 3. Coğrafya eğitim ve öğretiminde öne çıkan sorunlar, nedenleri ve çözüm önerileri.	36
Tablo 4. Eğitsel gözlem çeşitleri.	42
Tablo 5. 1950-1997 arasında coğrafi arazi çalışmalarında yaşanan yaklaşım değişimleri. Kent vd., (1997: 316) uyarlanmıştır.....	51
Tablo 6. Arazi temelli faaliyet tipleri. Gold vd. (1991: 24) alınmıştır.	55
Tablo 7. Yarı niceliksel risk analizi için hazırlanmış bir olasılık şiddet tablosu (Field Studies Council, 2014).	71
Tablo 8. Yarı niceliksel risk analizi için hazırlanmış olasılık-şiddet tablosu. (D. Higgitt ve Bullard, 1999: 446'den değiştirilerek).....	72
Tablo 9. Bir akarsuyun yukarı çığırında gerçekleştirilecek, arazi çalışması için yapılan risk analizi. Acil durum ve iletişim bağlantıları gibi detaylar da belirtilmektedir (Higgit ve Bullard'dan (1999) kısmen değiştirilerek)	73
Tablo 10. Arazi çalışmalarının hedefleri. Adderley (1975), Lonergan ve Andresen (1988), Gold vd. (1991), Jenkins (1994), Kent ve Foskett (2000) ve Robson (2002) derlenmiştir.	84
Tablo 11. Öğrenciler açısından arazi çalışması dersleri olumlu ve olumsuz yönleri (Robson, 2002).	87
Tablo 12. Öğretim elemanlarının bakış açısından arazi çalışmaları (Robson, 2002).....	88
Tablo 13. Sanal arazi gezilerinin olumlu ve olumsuz yönleri (Çalışkan, 2011: 100).....	101

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Doğu medeniyetleri tarafından saklanarak günümüze kadar gelmesi sağlanan haritalardan biri, Eratosthenes Haritası (Bunbury, 1879: 660). Harita orijinal değil reproduksiyondur.	7
Şekil 2. Batlamyus'un haritaları temel alınarak çizilmiş o zamanlar bilinen Dünya'nın haritası (Barron, 1990).	9
Şekil 3. Hereford Mappa Mundi (Hereford Dünya Haritası). 1285 yılında Parşömen üzerine yapılmış ve günümüzde İngiltere Hereford Katedrali'nde bulunan ortaçağ TO haritalarının karakteristik örneklerinden biridir.....	10

Şekil 4. Tabula Rogeriana'da (Roger'ın Kitabı) yer alan İdrisi tarafından yapılan Dünya Haritası (Fransız Ulusal Kütüphanesi). Haritanın üst kısmı güneyi göstermektedir. Bu yüzden baş aşağı çevrilmesi gerektiğini ileri sürenler bulunmaktadır. Harita üzerinde yönlerin olduğunun, tersi düzü ya da aşağısı yukarısı olmadığının karakteristik örneğidir.	11
Şekil 5. Rano Raraku volkanı kenarında inşa edilmiş Moaileri Rapa Nui (Paskalya) Adası.	13
Şekil 6. 1513 yılında Piri Reis tarafından yapılan ve karakteristik bir portolan harita olan Dünya Haritası'nın Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan tek parçası. Avrupa, Atlas Okyanusu, Afrika, Orta ve Güney Amerika kıyılarını göstermektedir.	14
Şekil 7. National Geographic Society (Ulusal Coğrafya Kurumu) kurucu üyelerinin 13. Ocak. 1988 tarihli toplantısı (Society, 2015).	18
Şekil 8. Sürdürebilir kalkınma modelini oluşturan bileşenler.	20
Şekil 9. Öğrencinin katılım şekline ve öğretim elemanının pozisyonuna göre arazi çalışması türleri. M. Kent vd. (1997: 316) alınmıştır.	56
Şekil 10. Bak gör tarzında gerçekleştirilen bir arazi gezisinde öğrenciler ve öğretmen, Beypazarı, Ankara.	58
Şekil 11. Katılımcı arazi çalışmaları sırasında tabakaların doğrultusunu ve dalışlarını ölçen, hesaplayan öğrenciler, Nallıhan, Ankara.	61
Şekil 12. Öğrencilerin öğretim üyelerinin araştırma projelerinde görev almasına karakteristik bir örnek Karpuz Çay Deltasının (Antalya Doğusu) Paleojeomorfolojisi çalışması (Çiçek vd., 2008: Foto 2).	63
Şekil 13. Arazi çalışmasının hazırlık aşamasında bilgilendirme amaçlı kullanılan bir harita örneği.	65
Şekil 14. Arazi çalışması sırasında harita üzerinde ölçüm yapan öğrenciler, Beypazarı, Ankara.	75
Şekil 15. Allt Dubhaig'teki arazi çalışması sonrasında yazılacak raporlar için öğrencilere verilen değerlendirme ölçütleri. Fuller vd. (2000: 206) alınmıştır.	80

GİRİŞ

“Coğrafya zaten günlük yürüyüşler sırasında öğrenilir. Bir çocuk ona öğrettiğimiz coğrafi kavram ve kelimeleri kitaplar yerine doğanın açık sayfalarından çok daha iyi okuyacaktır.”

Thomas Wyse, 1830 (Marsden, 2000: 15)

Eğitim insanlığın geçmişten günümüze taşıdığı ekonomik, siyasi, sosyolojik bilgi birikiminin, toplumsal norm ve kurumların devamlılığını sağlama işidir. Kültürel, bilimsel ve sosyolojik mirasın taşınması için bireylerin dönüştürülmesi, evrilmesi gereklidir. Toplumsal bir varlık olan bireyin hayatını sürdürebilmesi için bir takım genel ve özel becerileri öğrenme ve öğretme süreci de eğitimin var oluş nedenlerinden biridir.

Varlıklarını devam ettirebilmek için farklı canlı türleri, farklı yollarla bilişsel özelliklerini nesilden nesle aktarmaktadır. Özellikle bazı canlıların yavruları eğitmek için uzun yıllara dayanan bir eğitim süreci geçirdiği de son yıllarda ortaya çıkarılan bir bulgudur. Kitlesele olarak genç bireylerini eğiten, çeşitli eğitimsel konularda uzmanlık geliştiren ve öğrenmeyi yaşam boyu sürdüren başka türler de bulunmakla birlikte (Lopez ve Lopez, 1985), bunu kalıcı kayıtlar ortaya çıkaracak şekilde örgütleyen tek canlı türü insandır.

Toplumların sadece mekânda değil, zamanda da dinamik birer yapı gibi hareket edebilmesinin temelinde yatan nedenin öğrenebilme ve öğretebilme yeteneği olduğu açıktır. Sadece bireylerin değil, bireylerin oluşturduğu toplumların şekillenmesinde de eğitimin önemli bir rolü vardır. Kültürün, uygarlığın, bilim ve teknolojinin yüzyıllar süren serüveninin nesilden nesile aktarımı, maddi manevi değerlerin taşınması, hakların ve sorumlulukların, en önemlisi yaşanabilir koşulların sürdürülebilmesi ancak tüm bu sayılan değer ve olguların bireye kazandırılma-

bilmesi ile mümkündür. “Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişim meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1975: 12). En geniş anlamıyla toplumdaki kültürlenme sürecinin en temel unsurlardan birinin eğitim olduğu vurgulanmaktadır (Fidan, 1986: 4).

Varış (1971: 13) eğitimi, “Bireyin içinde yaşadığı toplumda davranış biçimleri edindiği süreçler toplamı” şeklinde tanımlamıştır. Eğitimin insanlar için örgün ya da yaygın anlamda yaşam boyu sürdüğünü ve her deneyimin insanda belli ölçüde bir tepki yarattığını ifade etmiştir. Genel anlamıyla eğitimi, kişide istendik yönde davranış değiştirme veya geliştirme süreci olarak vurgulayan Senemoğlu (2007: 92), bireyin kendisinde olmayan bir davranışı isteyerek kazanmaya çalışması veya var olan ama değişmesini istediği davranışını yine çabalarıyla isteyerek değiştirmesi sürecinin eğitim olgusunun özü olduğunu belirtmiştir.

Eğitim, bireysel gelişim dışında toplumsal yaşam içinde de çok önemli bir takım amaçlara hizmet etmektedir. Bir toplumda eğitiminin en genel amacı “... o toplumun bireylerini topluma faydalı hale getirmektir.” (Küçükahmet, 2002: 1). Toplum oluşturulan bireylerin sosyoekonomik, kültürel ve düşünsel anlamda gelişmişliğinin sağlanması, bu gelişmişliğin doğal ve beşeri çevreye faydalı bir biçimde kullanılması, eğitimin önemli amaçlarından biridir. Eğitim bireylerin hayatında kalıcı değişimlerin yaratılması yoluyla gerek toplumların gerekse de dünyanın daha sağlıklı, sürdürülebilir ve daha yaşanabilir bir ortama kavuşması süreci olarak özetlenebilir.

Eğitimin temel bileşenlerinden biri olan ‘öğrenme’, bireyin çevre ile etkileşimi sonucunda ortaya çıkan davranış değişimleridir. Bireyin eğitim süreci doğduğu andan ölümüne kadar sürmektedir, bireyin yaşamı boyunca süren eğitiminin bir kısmının okulda ya da sınıf ortamında planlı ve programlı bir biçimde yürütülmesine öğretim denilmektedir (Küçükahmet, 2002: 1). Öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan planlı süreçlerin tümüdür (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999: 24).

Eğitim ve öğretim kişinin istendik yönde geliştirilmesi, dönüştürülmesi, en basit tanımıyla değiştirilmesidir. Bu değişimin gerçekleştirilmesi için gereken yaklaşımları ve bunlardan ortaya çıkan strateji ve yöntemleri araştıran veya tarihi arka planı ile birlikte derleyen pek çok çalışma bulunmaktadır (Demirel, 1995; Varış ve Gürkan, 1998; Kemertaş, 1999; Hesapçioğlu, 2011). Bunların yanı sıra bu değişimin nedenlerini, neden böylesi bir değişimin gerektiğini ortaya koyan pek çok farklı bakış açısı ve bir o kadar da farklı görüş bulunmaktadır. Bireyin toplumsallaşması süreci içine doğduğu toplumun ihtiyaç ve yaklaşımına göre değişmekte, bu anlamda benliğinin oluşumunu da doğal ve toplumsal çevresi belirlemektedir.